

Inclusie

Praktijkgetuigenissen
en achtergronden

• Domotica helpt
zelfstandig wonen

• Omgaan met seks:
de website

‘Een eigen voor

Stijn Vlerick heeft een spierziekte waardoor hij in een rolstoel zit en zonder hulp zelfs geen bladzijde van een boek kan omslaan. Toch heeft hij op jonge leeftijd al een bloeiend bedrijfje opgericht. ‘Ik kan vrij zelfstandig leven. Dankzij domotica, maar vooral ook door PAB-hulp.’

‘Vanaf mijn derde levensmaand hebben mijn spieren zich niet meer ontwikkeld’, zegt Stijn. ‘Ik heb nog lang een kamer gehad op de bovenste verdieping van ons huis, maar toen moesten mijn ouders me elke dag naar boven dragen. Daarom hebben ze zeven jaar geleden besloten om een stukje op de benedenverdieping aan te bouwen waar ik nu een eigen kamer en badkamer heb.’

Zin voor initiatief

Stijn moet vrij intensief worden verzorgd en is erg beperkt in zijn bewegingen, maar woont toch bij zijn ouders in plaats van in een instelling en toont zelfs meer zin voor initiatief dan de meeste niet-gehandicapte mensen van zijn leeftijd. Op zijn vijftiende heeft hij een bedrijfje dat onder meer websitedomeinen registreert en IT-consultancy aanbiedt. ‘In

feite heb ik sinds ik ben afgestudeerd geen dag zonder werk gezeten. Ik ben ongeveer gelijktijdig begonnen als werknemer in de consultancy én als bedrijfsleider.’

‘Informatica en internet zijn natuurlijk zaken die je voor een groot deel van op afstand kunt doen, van thuis uit. Ik bedien mijn computer terwijl ik op mijn bed lig. Ik kan ook grotendeels mijn eigen uren bepalen. Maar het is niet zo dat ik de hele tijd thuis zit. Af en toe moet ik wel degelijk naar kantoor. En ook in mijn vrije tijd ga ik geregeld iets drinken in Gent.’

Domotica

‘Alleen wonen zit er niet in; daarvoor heb ik te veel verzorging nodig. Maar bij mijn ouders wonen is best mogelijk. Dat komt onder meer

door de domotica die we sinds de verbouwing hebben geïnstalleerd. Ik heb nu een eigen voordeur die ik vanuit mijn rolstoel kan openen, en ook de rolluiken op mijn kamer kan ik open- en dichtdoen. Ik kan de verlichting bedienen, de tv, stopcontacten, enzovoort. Voor veel dingen hoef ik mijn ouders dus niet te storen, wat mijn zelfstandigheid toch vergroot.’

Klare Taal

Domotica bij

Het begrip domotica staat voor informatie- en communicatietechnologie in huis. Domotica kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat het inbraakalarm automatisch wordt ingeschakeld als je het huis verlaat, dat de garagedeur opengaat zodra je komt aanrijden of dat het bad al volloopt als je nog een kwartiertje van huis bent.

deur'

'Anderzijds blijven domoticaoplossingen natuurlijk beperkt tot de ruimtes in en om het huis. Daarom ben ik blij dat ik ook een persoonlijke-assistentiebudget heb. Ik heb drie PAB-assistenten die elkaar aflossen en samen ongeveer 48 uur per week ondersteuning geven. Dankzij hen kan ik niet alleen thuis zelfstandig zijn, maar ook elders.'

SiteSeeing

www.buitengewoneseks.be

Het klinkt als een website met enthousiaste verslagen over iemands seksuele prestaties, maar de waarheid is iets prozaïscher. De website www.buitengewoneseks.be helpt hulpverleners en familie omgaan met de seksuele verlangens van personen met een (verstandelijke) handicap.

De site is de neerslag van een congres over seksualiteit en han-

dicap in het Vlaams Parlement. Ze is in de eerste plaats bedoeld voor hulpverleners, maar geeft ook nuttige informatie voor leken. Interessant is vooral het gedeelte met boeken en andere materialen rond relaties en seksualiteit voor personen met een beperking. Daar vind je onder meer boeken als seks@relaties.kom!, seks@autisme.kom! of een heuse voorlichtingstoolkit voor mensen met een verstandelijke handicap.

het VAPH

Veel van die domoticaoplossingen zijn eerder luxe dan noodzaak. Maar andere kunnen voor iemand met een handicap een wereld van verschil maken. Daarom betaalt het VAPH sommige domoticaoplossingen (gedeeltelijk) terug. In de refertelijst (zie www.vaph.be) staan die oplossingen vermeld als 'omgevingsbedie-

ningssysteem' en 'aangepaste bediening van het systeem'.

Omgevingbedieningssystemen ondersteunen het zelfstandig leven van de persoon met een handicap. Ze bestaan uit een zendertje dat verschillende apparaten kan activeren, plus een statief en houder om het zendertje op een zichtbare plaats te monteren. Toestellen als tv's, video's of deuropeners hebben standaard een ontvanger die met

zo'n zendertje werkt. Voor andere toestellen, zoals verlichting, telefoon of elektrische verstellingen van het bed, is een extra ontvanger nodig.

Aangepaste bedieningsmogelijkheden zijn bedoeld voor personen die het toetsenbord van de zender niet direct kunnen bedienen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een aangepast toetsenbord dat je met één schakelaar kunt bedienen, zoals een ultragevoelige schakelaar of een zuigblaasschakelaar.

Inclusie in de praktijk

Inclusie is al enkele jaren hét *buzzword* in de wereld van de gehandicaptenzorg. Maar wat wordt er precies mee bedoeld, en hoe gaat dat in de praktijk?

Van Dale definieert inclusie als 'insluiting': het tegenovergestelde van uitsluiting. In de gehandicaptenzorg wordt inclusie gebruikt als verzamelwoord voor alles wat ertoe bijdraagt om mensen met een handicap beter bij de samenleving te betrekken: gewoon onderwijs in tegenstelling tot buitengewoon onderwijs, wonen op een appartement in plaats van in een instelling, werken in een doorsnee bedrijf in plaats van in een beschutte werkplaats.

Inclusie is niet altijd mogelijk. Niet elke persoon met een handicap is weerbaar genoeg om zonder de ondersteuning van een beschutte werkplaats of een instelling te kunnen. Maar over het algemeen wordt ervan uitgegaan dat inclusie in principe beter is dan exclusie, onder het motto 'Gewoon als het kan, speciaal als het moet.'

Op deze pagina en de volgende pagina's geven we een inkijk op wat inclusie in de praktijk voor mensen met een handicap betekent.

'Heel t

Alex Keunen heeft de

Inclusie bij het VAPH

Sinds midden 1997 voert het VAPH (toen nog Vlaams Fonds) een inclusief beleid voor de doelgroep personen met een handicap. Dat betekent dat binnen de andere beleidsdomeinen een handicapperspectief wordt ingebouwd en dat die beleidsdomeinen dus voldoende rekening moeten houden met personen met een handicap.

In het oprichtingsdecreet van het huidige VAPH werd het mee voeren van een inclusief beleid zelfs in de missieverklaring verankerd en werd het een aparte strategische doelstelling van de organisatie. Typevoorbeelden zijn het beleid rond *Toerisme voor allen* en de overdracht van de bevoegdheid voor tewerkstelling en opleiding van personen met een handicap naar het beleidsdomein Werk en Sociale Economie.

Samenwerken

In het regeerakkoord 2009-2014 worden personen met een handicap toegevoegd als doelgroep van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen. Vanaf nu zullen beide administraties dus gericht en nauwer moeten samenwerken om een volwaardige participatie van personen met een handicap in alle levensdomeinen na te streven.

tevreden'

stap naar zelfstandigheid gezet

Alex Keunen is 50, maar woont nog maar sinds kort in een eigen studio. Als persoon met een licht verstandelijke handicap verbleef hij tevoren in een instelling. 'Ik heb toch even getwijfeld of de overstap goed zou gaan', zegt hij. 'Maar nu ben ik heel tevreden.'

Alex vindt het vooral belangrijk dat hij nu een plek heeft voor zichzelf. 'In de instelling waren er te veel mensen rondom mij, en dat maakte me soms wat zenuwachtig. Het is niet gemakkelijk om met een groep mensen samen te leven. En ik kan nu ook eens uitslapen.'

Poetsvrouw

Hoewel Alex een handicap heeft, komt de meeste dienstverlening waarop hij een beroep doet van buiten de sector. 'We hebben wel een PAB aangevraagd, maar dat zal pas voor binnen een paar jaar zijn. Intussen komt er wel een poetsvrouw bij me langs, met dienstencheques. En Open Thuis, de dienst Begeleid Wonen, komt ook regelmatig langs.'

Het VAPH zal vanaf nu de inclusieve benadering ook systematisch inbouwen in het gevoerde zorgbeleid. Dat was tot nu niet expliciet het geval. Die beleidskeuze moet al tot uiting komen bij het uit te stippelen uitbreidingsbeleid 2011-2014 als exponent van de zorgvernieuwing. Ook daar geldt steeds meer de regel *Gewoon waar het kan, speciaal waar het moet*.

VN-conventie

Die regel wordt trouwens opgelegd door de VN-conventie inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Dat document zegt onder

meer dat overheden het recht op zelfstandig wonen en het recht op een leven buiten de instellingen moeten garanderen.

De toenemende focus op inclusie betekent ook dat de dienstverlening van het VAPH aanvullend is op de 'normale' maatschappelijke dienstverlening. Als iemand kan worden geholpen door bijvoorbeeld dienstencheques of een thuisverpleegster, gaat een inclusieve maatschappij ervan uit dat de burger eerst daarop een beroep doet. Pas als meer zorg nodig is, komt de 'zwaardere' dienstverlening van het VAPH aan bod.

's Middags eet ik in een cafetaria, 's avonds eet ik boterhammen. Af en toe ook een eitje met spek, dat maak ik dan zelf. In de instelling waren wafels mijn specialiteit, met suiker en karamel. Die heb ik laatst nog eens gemaakt voor de vrienden uit de instelling die ik nog zie. Ik ga geregeld bowlen met Ronny. Biljarten doe ik niet zoveel meer, maar ik heb wel nog mijn eigen keu. En mijn eigen bowlingbal, uit Amerika. Van mijn zus die naar daar is verhuisd.'

Vrienden maken

Inclusie betekent ook: zoveel mogelijk ingebed zijn in het dagelijks leven van de buurt, sociale contacten ontwikkelen, vrienden en kennissen maken. Daar is Alex duidelijk een kei in. 'Ik ga geregeld naar het voetbal kijken op het groot scherm in een café in de buurt. Fietsen doe ik niet meer, want er zijn een paar van mijn tenen afgezet wegens suikerziekte. Maar ik heb een driewielbrommertje waarmee ik me verplaats.'

'Momenteel werk ik in de cafetaria van de politie, elke weekdag. Binnenkort herbegin ik ook weer met rekken bijvullen in een tankstation in de buurt. Maar ik wil ook niet te veel werken, want in mijn studio moet ook nog werk gebeuren.'

Netwerk

Alex heeft dus een grote mate van zelfstandigheid, maar beschikt tegelijk wel over een veilig netwerk waarop hij kan terugvallen. 'Mijn vader en zijn vriendin wonen in hetzelfde gebouw, en hij komt elke dag wel eens langs. Elke maand hebben we ook een vergadering met mijn ondersteuningsgroep: mijn broer, neef, vrienden en mensen van Plan vzw (zie p. 6). Daar kom ik dan verslag uitbrengen van hoe een en ander de voorbije maand is gelopen en of er al dan niet problemen of wensen zijn.'

Binnenkort is het precies een jaar geleden dat Alex op eigen benen is gaan staan. 'En het is binnenkort ook mijn verjaardag. Dan hebben we een groot feest, met veel mensen: oude vrienden, en nieuwe!'

‘Ik voel me een stuk ze

Dominiek Heyvaert (42) heeft autisme, maar dat belet hem niet om een rijk-gevuuld sociaal leven te hebben – zijn agenda zit propvol. ‘Tot voor kort wist ik niet eens dat ik autisme had. Maar dat de diagnose uiteindelijk gesteld is, heeft veel dingen gemakkelijker gemaakt.’

Dat er ‘iets’ was met Dominiek, was wel duidelijk, zegt hij. ‘Nu zijn er autismetests van omzeggens bij de geboorte, maar toen ik zelf jong was, had je die niet. Wel veel tests over motoriek, en die heb ik ook gekregen in de lagere school. Maar verder dan mijn licht motorische stoornis werd er niet gekeken.’

Het heeft tot vier jaar geleden geduurd eer de diagnose uiteindelijk werd gesteld. ‘Toen mijn

moeder gestorven is, en mijn vader na verloop van tijd is gaan samenwonen met mijn stiefmoeder, is een deel structuur uit mijn leven verdwenen. Dat is in feite de trigger geweest. Ik begon bepaalde praktische taken te verwaarlozen omdat ik er gewoon niet aan dacht. Dat heeft bij mijn zus een belletje doen rinkelen, en toen is na enige tijd de diagnose autisme gesteld.’

Actief verenigingsleven

Dominiek woont nog altijd zelfstandig. Hij werkt bij de belastingsdiensten en is erg actief in het verenigingsleven. ‘Mijn familie is sterk ingebed in het verenigingsleven in de gemeente: mijn vader is secretaris van de KWB, mijn moeder zat in het bestuur van de KAV. Zelf ben ik onder meer actief bij KWB, Vredeseilanden, de Wereldwinkel, enzovoort.’

‘Sinds mijn diagnose is daar ook de vereniging Pass (www.pass-partout.be) bijgekomen, een vereniging voor mensen met autisme. Ik ben nu voorzitter van de Brusselse tak en ga regelmatig met de auto naar de vergaderingen. Ik kan perfect autorijden, alleen ben ik een stuk voorzichtiger dan anderen, want mensen met autisme hebben vaak iets meer tijd nodig dan iemand anders om een situatie goed te overzien. En ik ga geregeld op reis. Ook in groep, bijvoorbeeld op trektocht in het Marokkaanse Atlasgebergte.’

‘Het is dus niet zo dat ik me als autist afsluit van de wereld. Ik functioneer normaal, en dat was vroeger ook al zo. Wel heeft de diagnose alles een stuk gemakkelijker gemaakt. Een autist kent meestal nogal wat trucs om zich

De vzw Plan wil de levenskwaliteit van personen met een handicap verhogen en hen zo zelfstandig mogelijk laten wonen en leven. Dat gebeurt onder meer via het project Persoonlijke Toekomstplanning, dat door het VAPH wordt gesteund. In het project wordt rond de persoon met een handicap een groep opgebouwd van familie, vrienden en andere mensen die hem of haar moeten ondersteunen bij de stap naar meer zelfstandigheid.

Beter Samen

In het boek *Beter Samen. Een pleidooi voor een gevarieerde samenleving* schreven de mensen van Plan vzw hun ervaringen met Persoonlijke Toekomstplanning neer. Ze geven ook hun visie op hoe de maatschappij als geheel moet evolueren om mensen met een handicap beter in te passen in de samenleving, zonder de barrières die er nu nog vaak zijn.

Het boek is geen lichte lectuur, maar geeft wel een mooi beeld van wat Persoonlijke Toekomstplanning vandaag is en waar het toe zou kunnen leiden.

Martine Boone en Geertrui Vandelanotte, *Beter Samen. Een pleidooi voor een gevarieerde samenleving*. 20 €. Te bestellen bij:

Plan vzw
Odilon Vanderlindenstraat 2B
9050 Gentbrugge
www.planvzw.be
info@planvzw.be
0495 24 20 88

kerder'

aan te passen, maar die kosten hem vaak heel veel moeite. Nu mijn ruime kennissenkring weet hoe ik ben, weten ze beter hoe zij mij moeten aanpakken, dus de inspanning komt van beide kanten. Dat maakt alles eenvoudiger en ik voel me ook een stuk zekerder zo.'

Thuisbegeleiding

'Ik krijg regelmatig thuisbegeleiding, vooral om structuur te brengen in de praktische dingen. Vroeger deed ik de afwas als ik toevallig eens tijd had, of vergat ik boodschappen te doen. Door de thuisbegeleiding doe ik dergelijke dingen nu wel, zodat mijn praktische taken niet ontsporen. Het zijn dus niet de grote veranderingen die mij hebben geholpen, maar wel heel veel kleine, nauwelijks zichtbare zaken. En op die manier kan ik perfect functioneren.'

Vraagje voor het VAPH?

www.vaph.be

PAB

☎ 02 225 84 22
✉ pab@vaph.be

Provinciale Afdelingen

(voor vragen over uw persoonlijk dossier)

Prov. Afd. Antwerpen

Potvlietlaan 5, 2600 Berchem
☎ 03 270 34 40
☎ 03 270 34 41
✉ antwerpen@vaph.be

Prov. Afd. Vlaams-Brabant

Brouwersstraat 3, 3000 Leuven
☎ 016 31 12 11
☎ 016 31 12 29
✉ leuven@vaph.be

Prov. Afd. Limburg

Ilgatlaan 7, 3500 Hasselt
☎ 011 27 43 54
☎ 011 28 51 09
✉ hasselt@vaph.be

Prov. Afd. Oost-Vlaanderen

Kortrijksesteenweg 788,
9000 Gent
☎ 09 269 23 11
☎ 09 269 23 39
✉ gent@vaph.be

Prov. Afd. West-Vlaanderen

Magdalenastraat 20,
8200 Brugge
☎ 050 40 67 11
☎ 050 39 36 80
✉ brugge@vaph.be

Antennepunt Brussel

Sterrenkundelaan 30 – lokaal 004
1210 Brussel
☎ 02 225 84 62
☎ 02 225 84 05
✉ brussel@vaph.be
Open op maandag en woensdag van 9.15 tot 12.15 u. en van 14 tot 16 u.
(in juli en augustus alleen op woensdag)

Communicatiedienst

(voor algemene vragen)
Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel
☎ 02 225 85 97
☎ 02 225 84 05
✉ informatie@vaph.be

Centrale Registratie Zorgvragen

Antwerpen

Coördinatiepunt Handicap
Provincie Antwerpen
Boomgaardstraat 22 bus 100, 2600 Berchem
☎ 03 240 61 78
☎ 03 240 61 62
✉ greet.smeyers@welzijn.provant.be

Limburg

Coördinatiepunt Handicap
Provincie Limburg
Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt
☎ 011 23 72 18
☎ 011 23 82 80
✉ coördinatiepunthandicap@limburg.be

Oost-Vlaanderen

Coördinatiepunt Handicap
Provincie Oost-Vlaanderen
Provinciaal administratief centrum
W. Wilsonplein 2, 9000 Gent
☎ 09 267 75 28
☎ 09 267 75 99
✉ leen.de.caluwe@oost-vlaanderen.be

Vlaams-Brabant

Coördinatiepunt Handicap
Provincie Vlaams-Brabant

Provincieplein 1, 3000 Leuven

☎ 016 26 73 08
☎ 016 26 73 01
✉ handicap@vlaamsbrabant.be

West-Vlaanderen

Coördinatiepunt Handicap
Provincie West-Vlaanderen
Hoefijzerlaan 38, 8000 Brugge
☎ 050 34 98 63
☎ 050 34 98 72
✉ rog@west-vlaanderen.be

Brussels Aanmeldingspunt voor Personen met een Handicap (BRAP)

(voor vragen rond handicap in Brussel)
Louis Wittouckstraat 54, 1020 Brussel
☎ 02 421 18 70
☎ 02 420 39 13
✉ info@brap.be
☎ www.brap.be

Kennis- en Ondersteuningscentrum (KOC)

Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel
☎ 02 225 86 61
☎ 02 225 84 05
✉ [coc@vaph.be](mailto:koc@vaph.be)
☎ www.hulpmiddeninfo.be

‘Verborgen werkelijkheid aan het licht brengen’

KVG en VFG samen tegen armoede

2010 is het Europese jaar tegen de armoede en sociale uitsluiting. De twee grootste gehandicaptenverenigingen KVG en VFG vragen aandacht voor een vergeten groep van mensen met een hoog risico op armoede: mensen met een handicap.

Mensen met een handicap hebben een hoog tot zeer hoog risico op armoede. Ze hebben vaak geen werk en moeten dan leven van een inkomensvervangende tegemoetkoming aan gehandicapten, zegt Herman Janssens van de KVG. ‘In België leven meer dan 80.000 mensen van zo’n tegemoetkoming, waarvan het bedrag net als een leefloon onder of rond de armoedegrens ligt. Ongeveer evenveel mensen hebben een Inkomensgarantie voor Ouderen, en nog eens 80.000 hebben een leefloon.’

‘Precies omdat die drie vervangingsinkomens door verschillende overheden worden uitgekeerd, blijft het werkelijke aantal mensen in een penibele financiële situatie wat verborgen’, zegt Janssens. ‘Om die verborgen werkelijkheid aan het licht te brengen én er iets aan te doen, plannen VFG en KVG verschillende acties.’

Enquête

Een van die acties is een uitgebreide enquête onder mensen met een handicap. ‘Er is tot nu toe heel weinig onderzoek gedaan naar het inkomen van mensen met een handicap. Willen we de politici ertoe bewegen iets te doen, dan moeten we met harde en nieuwe cijfers komen. Daarom organiseren we samen met de Universiteit Antwerpen een enquête naar de inkomenssituatie van mensen met een handicap en de (financiële) drempels die ze ervaren om volwaardig te participeren in de samenleving.’

De enquête omvat niet alleen de harde cijfers. Er is ook een vragenlijst waarop de deelnemers kunnen aangeven hoe ze zelf sociale uitsluiting en hun inkomen beleven, welke drempels ze ervaren, enzovoort. ‘Het verband tussen inkomen, bepaalde categorieën van handicap en de toegang tot essentiële basisvoorzieningen, cultuur, gezondheidszorg en sociale netwerken zal zo veel duidelijker worden.’

Neem deel!

VFG en KVG willen iedereen oproepen om aan de enquête en de andere activiteiten deel te nemen (zie de informatie onder aan dit artikel). ‘In oktober 2010 stellen we de resultaten voor en brengen we het verhaal van mensen met een handicap op een conferentie. Daar zullen de aanwezige politici ook symbolisch de Muur van Sociale Uitsluiting slopen die eerst is opgebouwd door mensen met een verstandelijke handicap. Voorts zijn er nog verschillende andere acties gepland, zoals een tv-spot en affichecampagne.’

Elke persoon met een handicap die ouder is dan 18 jaar kan aan de enquête deelnemen. Invullen duurt ongeveer een kwartier. Wees er wel snel bij: de bevraging wordt eind maart afgesloten. De enquête is te vinden op de websites www.kvg.be en www.vfg.be. U kunt het enquêteformulier ook opvragen op: ☎ 03 216 29 90 (KVG), ☎ 02 515 02 62 (VFG).

Handblad is een driemaandelijks serviceblad van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Verantwoordelijke uitgever: Laurent Bursens, Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel. Huisstijl: CIBE. Redactie en realisatie: Jansen & Janssen - www.jaja.be. Volgend nummer: 15 juni 2010.

Het VAPH is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) binnen de Vlaamse overheid

Een abonnement is gratis. Contacteer de Communicatiedienst:

VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP

Sterrenkundelaan 30
1210 Brussel

☎ 02 225 85 97
☎ 02 225 84 05

✉ informatie@vaph.be
🌐 www.vaph.be